

Herziene richtlijn luchtkwaliteit

“Ambitieuus maar haalbaar”

mits tijdig juiste maatregelen worden genomen

Marjolein Smeets-de Vriendt (IenW)

Taakveldcoördinator luchtkwaliteit
Programmamanager implementatie herziene richtlijn luchtkwaliteit

Bestuurdersconferentie SLA

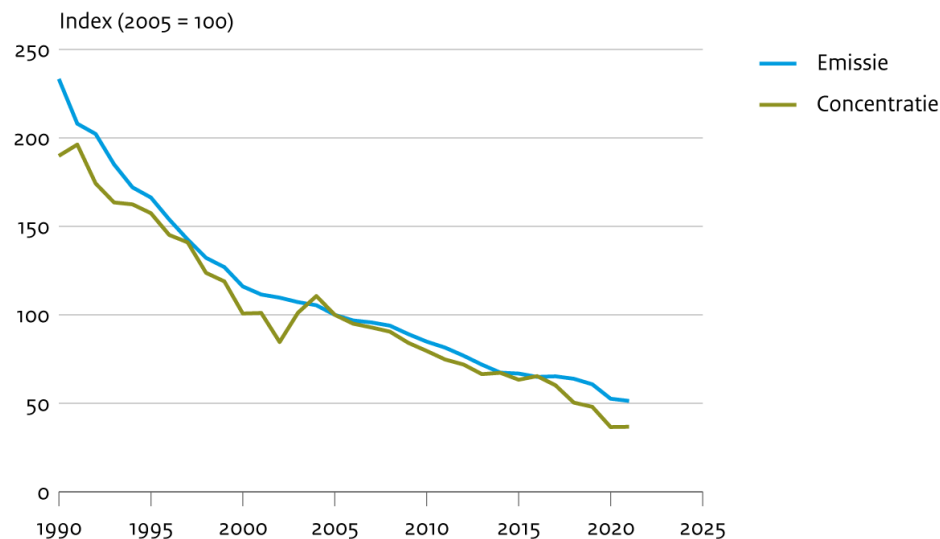
11 februari 2026

- > Waar komen we vandaan?
- > Wettelijk kader (incl. uitstel)
- > Opgave
- > (Hoe) doen we het samen?
- > Vragen?

Waar komen we vandaan? Waar staan we nu?

Stikstofoxiden (NO_x), stedelijk verkeer

Bron: RIVM 2023

RIVM/aug23
www.clo.nl/nl008114

- > Van alle leefomgevings-/milieufactoren heeft luchtverontreiniging de grootste impact
- > Dalende trends van vrijwel alle luchtverontreinigende stoffen in de lucht, hiernaast: stikstofdioxide
- > Dalende trend door elektrificatie van wagenpark en SLA-maatregelen
- > Afvlakkende trend:
 - emissiedaling en concentratiedaling nemen af
 - laatste jaren relatief gunstig vanwege Covid-19 maatregelen en gunstige weersomstandigheden

Herziene richtlijn luchtkwaliteit

diverse verplichtingen

omzettingsplicht in nationale wetgeving (Omgevingswet)

Nederlandse rechter kan in aanloop naar en zeker vanaf 2030 toetsen aan nieuwe grenswaarden

- > Grens- en streefwaarden (jaargemiddelde concentraties)
- > Bij niet halen routekaart (ex ante) of luchtkwaliteitsplan (ex post)
- > Max. aantal dagen overschrijding daggemiddelde concentraties
- > Informeren publiek (alarmwaarden, smogalarm)
- > Uitbreiden meetnetwerk met supersites, ultrafijnstof
- > Aanmoedigen participatie bij totstandkoming routekaarten en luchtkwaliteitsplannen
- > Toegang tot de rechter: beroep open tegen routekaart/ luchtkwaliteitsplan

Herziene richtlijn luchtkwaliteit

*belangrijkste aangescherpte grenswaarden**
verplichting om blootstelling te verminderen

Stof	Huidig (omgevingswaarden BKL)	Streefdoel 2030 Schone Lucht Akkoord	Nieuwe EU-richtlijn - 2030	Zero Pollution 2050/WHO-advieswaarden 2021
NO ₂	40	40	20	10
PM ₁₀	40	20	20	15
PM _{2,5}	25	10	10	5

*Jaargemiddelde grenswaarden (in µg/m³)

De nieuwe EU normen liggen bewust nog **boven de meest recente WHO-advieswaarden**.

Ook **economische impact** gewogen naast die op gezondheid.

Richtlijn borgt inzet op **'Zero Pollution'** in 2050

Bron: richtlijn en stukken impactassessment via [Revision of the Ambient Air Quality Directives – Environment](#)

Toedeling bevoegdheden

hoe verhouden partijen zich (wettelijk) tot elkaar?

- > Grenswaarden zijn omgevingswaarden (Ow)
- > Verplichting programma met maatregelen bij overschrijding
 - NO₂ en PM₁₀ : gemeenten
 - PM_{2,5} : rijk
- > Verwachte overschrijdingen en sfeer van invloed
 - NO₂ : Rijkswaterstaat / mobiliteitsbeleid belangrijk, naast (grote) steden
 - PM_{2,5} : lokaal bevoegd gezag belangrijk (o.a. industrie) en achtergrondconcentraties (generieke maatregelen rijk)
 - PM₁₀ : lokaal bevoegd gezag belangrijk en samenhang met problematiek landelijk gebied/stikstof

Position paper VNG en IPO pleit voor:

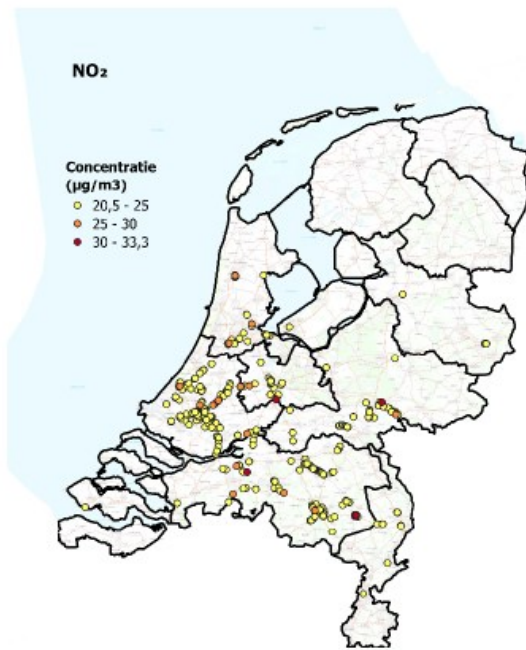
- Landelijke programmatische aanpak
- Gezamenlijk
- Juridisch bindend
- Financiële middelen
- Doorkijk WHO 2021

Brief Dg RWS aan Dg MI: wens programmatische aanpak

Opgave

Voldoen aan grenswaarden via prognose: *RIVM* verwachte overschrijdingen 2030

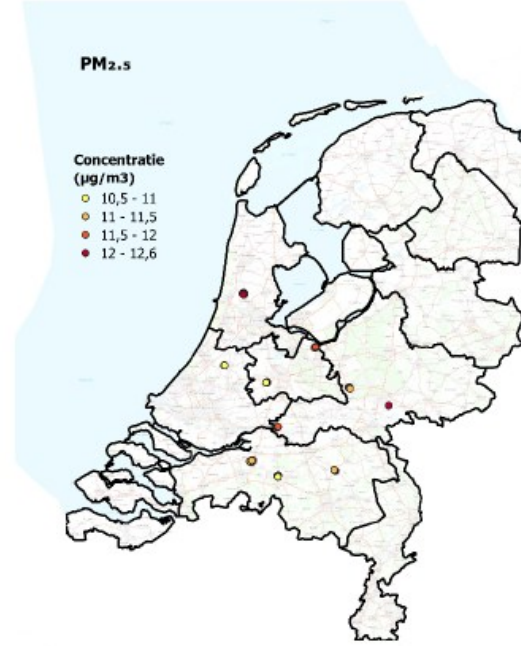
956 overschrijdingen
<20,5 µg/m³

NB1. 753 punten daarvan over na SLA-maatregelen
NB2. > 19,5 µg/m³ 2328 bijna-overschrijdingen

141 overschrijdingen

Diverse toetspunten zijn met onzekerheden omgeven:
o.a. weersomstandigheden, invloed zeezout etc.

323 overschrijdingen

Is het net zo erg als eerst? Nee. Gaan we op slot? Niet generiek, maar wel mogelijk lokaal

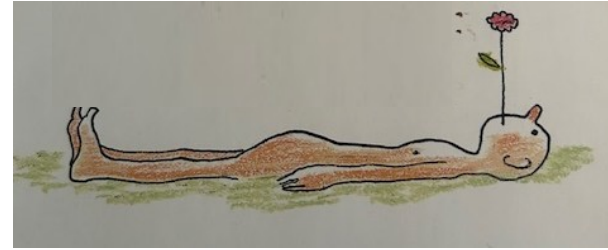
Het laaghangend fruit lijkt te zijn geplukt? Ja. Wel minder punten, maar niet net zo makkelijk!

In dit kaartbeeld is vastgesteld beleid van KGG en LVVN al verwerkt. Wel is de vraag: gaan andere transitie (bv. halen klimaatdoelen) nog net zo snel? Lijkt van niet. Hun vertraging is daarmee ook ons risico

Opgave

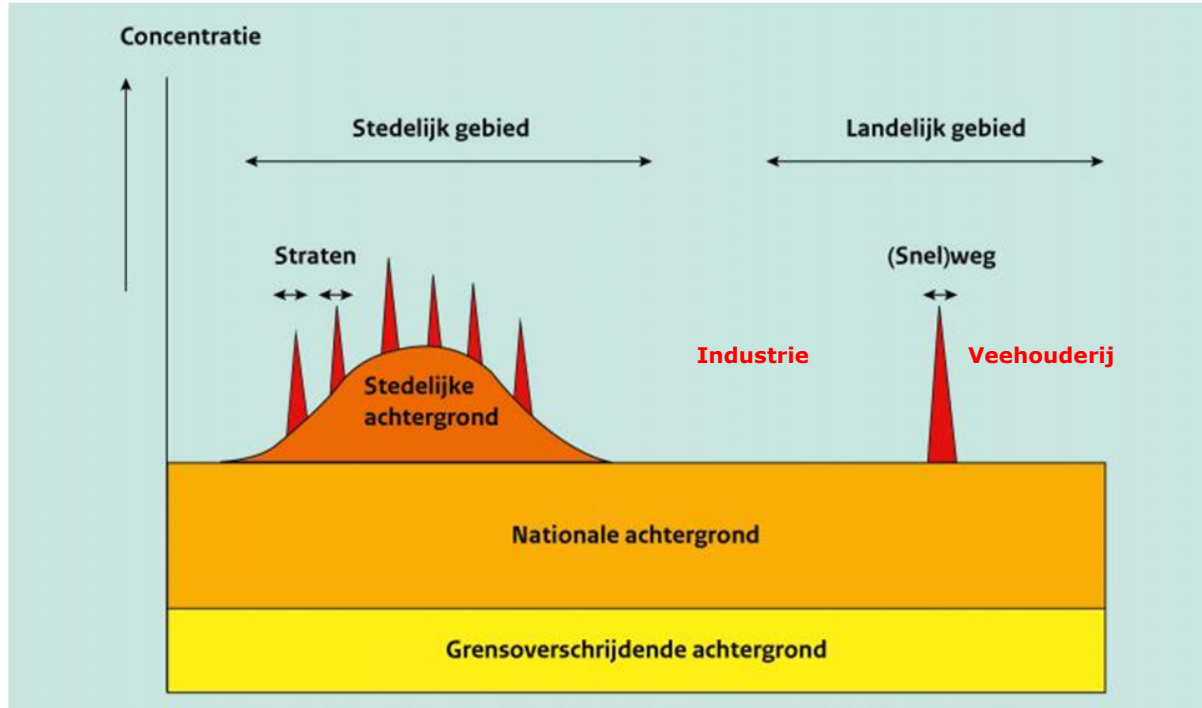

Wat betekent dit? *Niets doen is geen optie*

Bron: Toon Hermans

Ruimtelijke verspreiding in meer detail

- Bij NO₂: lokale verhoging relatief groot aandeel in totale concentratie.
- Fijnstof: nationale en grensoverschrijdende aandeel relatief groot in totale concentratie.
- Omlaag brengen van pieken vergt zowel lokale (specifieke) maatregelen, als nationale en internationale (generieke) maatregelen.
- NB: Aandeel buitenlands is fors, maar NL netto exporteur van luchtvervuiling!

Voorzichtige eerste conclusies – beeld knelpunten

- › Geen landsdekkend beeld van knelpunten met te hoge concentraties, maar een beeld van **knelpunten op bepaalde plekken**.
- › Deze knelpunten kunnen **hardnekkig** zijn:
 - door lokale bijdrage van bronnen en door hoge achtergrondconcentraties.
 - en komen voor op '**hotspots**' → binnensteden, langs hoofdwegennet, industriële clusters en veehouderijen. Combinatie van activiteiten (verkeer, bedrijvigheid) zorgt voor opstapeling van concentraties en dus voor knelpunten.
- › In algemene zin is de opgave daarmee **ambitieuw maar haalbaar**, *mits tijdig juiste maatregelen worden genomen*. Voor hardnekkige punten is tijdigheid wel de vraag.
 - Lokaal ingrijpen is niet altijd genoeg door die stapeling van activiteiten in de omgeving. Daling achtergrondconcentraties is nodig. Bijv. in de Rijnmond en rond bepaalde veehouderijen.
 - Generieke maatregelen redden het ook niet 'alleen'. Een combinatie van lokale en generieke maatregelen zijn nodig om voor 2030 alle lokale hardnekkige knelpunten weg te werken.
- › In de periode 2030-2035 lijken de knelpunten snel af te nemen, mits klimaat- en stikstofbeleid wordt uitgevoerd zoals verwacht (tegenvallers kunnen leiden tot verdubbeling van het aantal knelpunten).

Wat moeten we maken?

- › Een of meer routekaart(en)
 - Gebiedsgericht? Niet overal landsdekkend beeld.
 - Per stof? Niet elke stof vraagt hetzelfde.
 - Achtergrondconcentraties vs pieken?
 - Generieke maatregelen vs lokale maatregelen?
 - Urgentie op o.a. woningbouw
 - Gezondheid voorop? Transitiepad zero pollution 2050
- › Politieke factoren
 - Wensen nieuwe kabinet? Koppeling klimaat en stikstof?
 - Verkiezingen gemeenten?

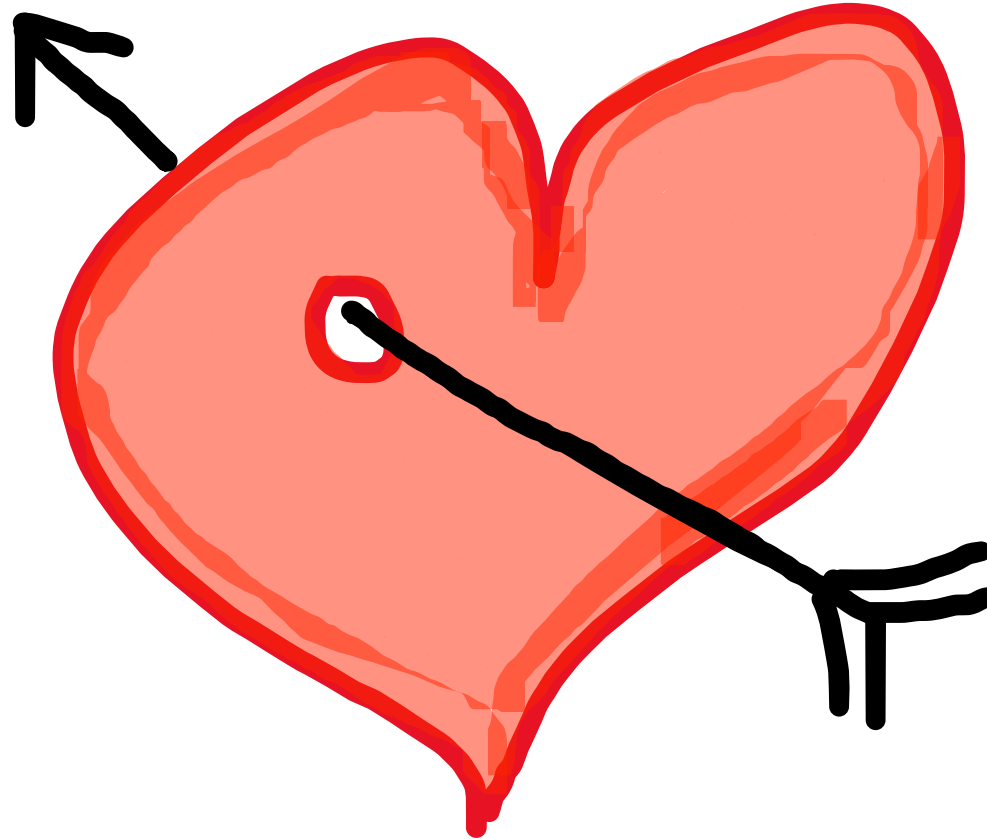
Coalitieakkoord 2026-2030:
Ambitieuw en toekomstgericht
beleid op milieu en water.
Het Schone Lucht Akkoord
dient daarbij als uitgangspunt.

(Hoe) doen we het samen?

Uitvoering SLA

- Blijven toewerken naar halen van SLA-doelstellingen
- Vrijwillig, niet vrijblijvend
- Specifieke ondersteuning met het oog op de implementatie van de EU-richtlijn (SLA-pallet aan maatregelen)
- Hoe eerder hoe beter!

Implementatie van de richtlijn:

- Wetgeving: verplicht
- Halen grenswaarden (incl. wijze van samenwerken, welke maatregelen en financiering(?); wel of geen uitstel nodig)
- Ontwikkeling lagere regels EU-richtlijn
- Monitoren en meten (o.a. super sites; jaarlijkse voortgang)
- Communicatie en participatie

Herziene richtlijn
luchtkwaliteit

Herziene richtlijn luchtkwaliteit *begin met een doel voor ogen*

01

2024
Richtlijn
vastgesteld
focus
gezondheid

02

2026 en 2027
inzet op
wetgeving,
samenwerking
en maatregelen

03

2028
routekaart(en)
voorkomen
overschrijding in
2030

04

2030
aangescherpte
grenswaarden
(evt. uitstel
gevraagd 2029)

05

2050
zero pollution =
meest recente
WHO-
advieswaarden

We hoeven niet te wachten. Begin vooral! Neem maatregelen.

Herziene richtlijn luchtkwaliteit

VRAGEN?

Jurisprudentie over “onthouding” = *gezond verstand benadering*

- > Jurisprudentie:
 - De lidstaat moet zich tijdens de omzettingsperiode **onthouden van maatregelen** die de verwezenlijking van het door de richtlijn voorgeschreven resultaat **ernstig in gevaar** zouden brengen (onthoudingsverplichting) (artikel 4 lid 3 VWEU)
- > Invulling aan bevoegd gezag
- > Vingeroefening Rijk:
 - Rijkswegen
 - Woningbouw (via update)
- > Casus rijkswegen
aangrijpingspunt: m.e.r. (bij projectprocedure)
- > Casus woningbouw
aangrijpingspunt: NIBM

Wettelijk kader

Hoe en wanneer vraag je uitstel aan?

- > Aantonen dat ook met redelijke en proportionele maatregelen de grenswaarden niet haalbaar zijn via een **routekaart** (uiterlijk december 2028)
- > Aangeven in die routekaart
 - wanneer grenswaarden – binnen gestelde uitsteltermijnen – wel gehaald worden
 - door middel van welke maatregelen
 - met welke financiële middelen
 - hoe het publiek hierover wordt geïnformeerd (beheersing gezondheidsrisico)
- > **Uitstel aanvragen** onder verwijzing naar routekaart (januari 2029)
- > EC kan binnen 9 maanden bezwaar maken
- > Inschatting is dat Nederland niet snel aan de criteria zal voldoen:
 - A. tot 1/1/2040 vanwege lokale en/of geografische omstandigheden
 - B. tot 1/1/2035 vanwege de reden dat het niet lukt, ondanks voorgenomen doeltreffende maatregelen in routekaart